

Ольга Коноваленко

Дійові особи розбудови української освіти

Серед імен тисяч самовідданих українців, що кладуть своє життя на вітар служіння неоціненній місії навчання і виховання нових поколінь, його ім'я вирізнятиметься. Як не тьмяніє у віках ім'я Гулевичівни і самого Петра Могили. Бо вчинене, втілене, зреалізоване Брюховецьким розітнуло над українським освітянським простором гнітюче колоніальне шатро. Повернуло обличчя української освіти до Європи і світу, і навпаки – світ і Європу до самобутніх, древніх, великих традицій і здобутків нашого народу у царині науки й освіти. Адже вони, ті здобутки, перехоплювались, викрадались, відбирались, привласнювались і навіть винищувались імперією, незалежно від змін політичних режимів та суспільних формацій у ній самій.

Інтелектуальне донорство України в час перебудови, або, точніше сказати, – в час агонії СРСР, перевищило усі допустимі межі. Висмоктуючи з поневоленого народу його найголовнішу власність – національний розум, імперія і далі випускала найбільші в світі комп'ютери, найважчі в світі трактори, комбайни та кирзяки і виплавляла найбільше металу на напівроздягнену душу населення. А під монотонне закликання, що радянська система освіти найкраща в світі, – програвала імперія холодну війну.

Тоді, наприкінці 80-х, нам із В'ячеславом, як однокурсникам, приятелям, а головне – поборникам національної ідеї, доводилося за нечастих зустрічей обмірковувати і проблему гострої необхідності відродження в Україні з-поміж радянських освітніх

закладів великої народної святині та гордості – Києво-Могилянської академії, вузу, що став живильним джерелом для Московського університету та Російської Академії наук, вузу, що давав знання королівським сім'ям європейських держав. Я виходила з реалій і пропонувала почати з відродження хоча б на правах факультету, під дахом котрогось із вузів, де ректором працює українець-патріот. В'ячеслав Брюховецький відхиляв пропозицію: «то не те...»

І коли, у ще радянському 1990 році, zorganizували групу наших однокурсників – Сергія Іванюка, Тамару Донченко, Володимира Кобзаря, інших друзів по університету, аспірантурі, Спілці письменників, а також молодих політологів, економістів, юристів, Брюховецький оголосив через пресу, що засновано дирекцію відродження Києво-Могилянської академії і через рік вона прийме студентів як незалежний український вуз міжнародного рівня, заснований на недержавній формі власності, – «широка», як то кажуть, громадськість лише стенула плечима: «Дай Боже, нашому теляті вовка з'їсти».

Але потрібно було знати Славка-студента, його надприродну наполегливість, його гетьманські гени, його вміння самостійно здобувати й опанувати матеріал, його майстерність об'єднувати і згуртовувати товариство, щоби з головою поринути у нібито й нездійснений проект. Скільки люду вдалося йому підняти на священну справу через відродження священного братства. У «братчики» ішли ті, хто мав копійчину на радянській ощадкнижці, і ті, хто тієї ощадкнижки ніколи не бачив, а був у боргах від зарплати до зарплати. Вчителі, колгоспники, науковці й артисти, пенсіонери і студенти, об'єднані великим задумом, поспішали взяти посильну участь у становленні закладу.

Потрібно було знати Славка-організатора, щоб лишень уявити собі, що до великої справи долучиться й українська владна еліта, сам Леонід Макарович Кравчук візьме під патронат просування справ Києво-Могилянської академії.

Потрібно було знати Славка-людину, його спартанський спосіб життя, те, як одружившись, вони з Ларисою Кисіль, аби стягтися з двох стипендій на житло, зняли кімнатку аж у Віті Поштовій і щоденно їздили на лекції в такий неблизький світ. Треба було побувати пізніше у їхній аскетичній квартирці-бібліотеці в Бородянці, де народилася первісточка Оксана, щоб довірити йому такі великі, такі сердешні гроші на таку добру справу.

Брюховецького знали. Йому повірили. І відроджена академія звершилася.

Що дала вона системі української освіти, в якій іде великий двобій прогресивних і деструктивних сил?

Національний університет Києво-Могилянська академія на-самперед показав шлях. Завдяки цьому явищу діють у нашій державі тепер більше двох сотень новітніх вузів, заснованих на недержавній формі власності, що зліквідувало гостру недоступність вельми дефіцитних спеціальностей.

Європейська і світова методи, спрямовані на свободу в оволодінні знаннями, за якими побудовано навчальний процес у Могилянці, нині суттєво вплинули на організацію навчання і в державних вузах, що почали активно позбавлятися старого радянського тавра проармійських засад. В Україну, до Києво-Могилянської академії потяглися професори з провідних університетів Німеччини, Англії, Америки, знаючи про те, що їхні лекції, викладені рідною мовою, можуть бути зрозумілі українським студентам. А з другого боку, не один викладач закордонного вузу взявся за опанування української, аби його наші студенти сприйняли не лише розумом, а й серцем.

Внесок, зроблений Брюховецьким у розбудову української освіти? Звісно, велике бачиться на відстані. Сьогодні він звітує ще й перед собою, подумки. Там, десь у глибині серця учений і письменник неодмінно перепитує себе: «Чи вдалося допомогти моїй Україні? Чи втілилося хоч щось із того сокровенного, чому присвячував життя?»

Ми відчуваємо цей потаємний самоаналіз, тому скромно за-спокоїмо ювіляра: «Ти створив прецедент. Ти створив в українській освіті подію. А масштаби у неї – історичні».